

INFO

- **Prijzen incl.:** Live 8 € 449,- Live 8 SUITE € 699,- Live 7 LE € 99,- Live 7 LE wordt in oktober 2009 geüpdate naar Live 8 LE!
- **Distributie:** Media Satellite info@media-satellite.nl
- **Internet:** www.media-satellite.nl www.ableton.com

SPECIFICATIES

- meersporenopname tot 32-bit/192kHz
- non-destructive editing met onbeperkte undo
- warping en realtime time stretching
- ondersteunt aiff, wav, mp3, ogg vorbis en flac
- ingebouwde audio- en midi-effecten
- ingebouwde software-instrumenten: Simpler (sample based synthese), Impulse (gesampled drums)
- instrument-, drum- en effecttracks
- groove engine kan grooves in realtime analyseren en toepassen
- vs1- en au-ondersteuning; automatische plug-in delay compensation
- rex-ondersteuning plus audio to midi slicing, video-import en -export, video warping
- midi mapping plus instant mapping for selected hardware
- rewire-ondersteuning; werkt als slave of master
- multicore en multiprocessor-ondersteuning
- Ableton Suite heeft 6 extra softwaresynths en vier soundpacks

Alive & grooving

Live van Ableton heeft zich ontwikkeld tot een van de toppers op het gebied van digital audio workstations. De nieuwe functies en verbeteringen in versie 8 maken het verhaal alleen maar mooier.

door Stefan Robbers > stefan@interface.nl

Vroeger had je op het gebied van digital audio workstations (daws) weinig keuze: Cubase (Windows) en Pro Tools (Mac) waren de absolute toppers, de overige muziek-productiesoftware kon eigenlijk nauwelijks in hun schaduw staan. Die situatie is inmiddels wel veranderd: Ableton klopte al nadrukkelijk aan de deur met het Live 7-pakket, Logic (Mac) deed hetzelfde en Cakewalk Sonar 8 (Windows) bleek serieus de concurrentie aan te kunnen

met de nieuwste Cubase 5. We zijn dan ook razend benieuwd of Ableton zich met Live 8 wederom kan aansluiten bij de kopgroep. De eerste indruk is in ieder geval veelbelovend: de hoeveelheid nieuwe functies ligt er niet om en er zijn ook enkele duidelijke verbeteringen.

Beter & nieuw

Zo is bijvoorbeeld de FM Synthesizer Operator flink onder handen genomen: hij beschikt nu over een midimodulatiesectie, verbeterde

envelopes plus ladder en svf-filters. Eigenlijk is het strikt gezien ook geen fm-synth meer, want in de nieuwe versie kun je zelfs je eigen golfvormen voor de oscillatoren tekenen.

In Suite 8, de meest complete (en duurste) van de drie Live 8-versies, zit één compleet nieuw instrument genaamd Collision (ontwikkeld door AAS). Dit is een zogenaamd malletinstrument, dat met behulp van physical modeling melodische slaginstrumenten zoals xylofoons, marimba's en het glockenspel nabootst. De Collision is erg veelzijdig, mede dankzij diverse

parameters, waarmee je bijvoorbeeld contactoppervlak, resonators en het gebruikte materiaal (hout, metaal, enzovoorts) kunt instellen.

In de uitgebreide bibliotheek van Suite vind je verder zo'n zestienhonderd sounds, waarvan de meeste zijn ondergebracht in complete instrument racks, met effecten en macro-bediening. Nieuw in de suite is Latin Percussion, dat een rijke schakering aan akoestische percussie-instrumenten toevoegt.

Overigens zal binnenkort ook de Max For Live plug-in leverbaar zijn, die Ableton samen met Cycling '74 heeft ontwikkeld. Daarmee kun je een directe koppeling maken tussen Live en de programmeertaal Max/MSP, zodat je zelf instrumenten en effecten voor Live 8 kunt ontwikkelen.

Rekken & strekken

Buiten de compactheid is de grote kracht van Live altijd geweest dat je audiotracks (met name

loops) op ieder tempo kunt afspelen – vandaar dat bijvoorbeeld dj's er ook live graag gebruik van maken. Die mogelijkheid is uiteraard gebleven én gereviseerd: zo is de warping engine (waarmee samples door middel van realtime time stretching worden afgespeeld) vernieuwd: het plaatsen van warp markers om de timing van de loop te bepalen, gebeurt nu op basis van transients. Dat betekent dat de pieken in de sample worden gebruikt om de stappen te bepalen, in plaats van een grid gebaseerd op een geschat of manueel ingevoerd tempo (zoals voorheen). De door Live berekende warp markers zijn tijdelijk: dubbelklikken of verslepen levert een nieuwe permanente marker op. Als je die beweegt, beweegt de sample mee, in plaats van de tijdslijn. Dit vereist een iets andere manier van denken, maar uiteindelijk werkt het sneller en levert het veel betere resultaten op.

Ook de afspreekwaliteit van de warping engine is aanzienlijk verbeterd, wat het best hoorbaar is als je bijvoorbeeld een loop op

half tempo afspeelt. Kies je voor de Beats mode, dan kun je instellen of je transients of een gridindeling aanhoudt bij afspelen. Kies je voor de grid, dan wordt de hele sample als vanouds continu gestretcht. Bij transients speelt Live in feite ieder stukje af op het oorspronkelijke tempo. Eventuele gaten die ontstaan omdat het samplefragment bij een lager tempo eerder ophoudt, kun je opvangen met de Transient Loop Mode Chooser. Hierin geef je aan of Live het gat moet vullen en hoe: bijvoorbeeld door het stukje sample opnieuw >>

Looper

Eigenlijk zou een step sequencer aan de oppervlakte van iedere sequencer geïmplementeerd moeten zijn. Hetzelfde geldt voor een loopfunctie in de stijl van Echoplex of Frippertronic. Het is dan ook een feest om te ontdekken dat Live 8 die laatste functie nu ook echt heeft!

Realtime loopen kon al met Live, maar daar had je een uitgebreide midicontroller voor nodig en het vergde bovendien nogal wat voorwerk. Terwijl het hele idee van een realtime looper nu juist is dat je snel moet kunnen improviseren. Met de Looper is dit daadwerkelijk mogelijk.

De Looper wordt in Live 8 gepresenteerd als audio-effect. Voeg 'm toe aan een audiospoor en zet deze in de opnamemodus – vervolgens even goed kijken naar levels, direct monitoring en dergelijke. Je kunt vooraf instellen hoeveel maten je wilt gaan opnemen, maar dat hoeft niet. Ook kun je aangeven of de Looper bepaalt wat het songtempo wordt, of dat dit al vaststaat. Je kunt eenvoudig kiezen of je

gaat opnemen en overdubben, of afspelen door middel van een knop, die je bijvoorbeeld kunt bedienen met een op je midikeyboard aangesloten sustainpedaal. Wanneer je een loop hebt gemaakt, kun je die uit de Looper slepen naar een willekeurig audiokanaal: super!

Klinkt eenvoudig en fraai allemaal, maar er zijn ook een paar dingen waar je goed op moet letten. De Looper werkt alleen als je hem in Live daadwerkelijk geselecteerd hebt en het betreffende audiospoor in opnamestand staat. Wanneer je meerdere loops wilt gaan inspielen, zul je de Loopers daarvoor van tevoren moeten klaarzetten én configureren. Heb je een loop van twee maten opgenomen en je wilt daar een loop van acht maten overheen zetten, dan kan dat. Verstandig is wel om daar dan even via midi- of qwerty-toetsenbord een shortcut voor te maken.

In het kort: de Looper is een perfecte toevoeging die strak en inspirerend werkt. Ideaal om vast een basis klaar te zetten waarover je al improviserend kunt lopen. (Allard Krijger)

Corpus

Er zijn effecten die je geluid een beetje oppimpen of kleuren. Je hebt er ook die je sound transformeren in iets totaal anders. De Corpus is daar een mooi voorbeeld van. Dit audio-effect is een afgeleide van physical modeling-synthese. Wat het doet, is het laten resoneren van een audiogeluid, bijvoorbeeld een trommel in een drumloop, een gitaarbody of een trompet. Dat levert indrukwekkende resultaten op.

Dat is overigens mede te danken aan de interface van Live, waarmee je op eenvoudige wijze meerdere parameters tegelijk kunt bedienen, met interessante klankveranderingen als gevolg. Wel jammer is dat je die dan weer niet in een clip zelf als automatisering kunt opnemen – automatiseren is alleen mogelijk op arrange-niveau, niet op clip-niveau. Wel kun je een lfo aanzetten, die dan een parameter aanstuurt. Het effect gaat zo lijken op een phaser of flanger, maar dan in het kwadraat.

Op papier klinkt dit overigens veel saaiër dan in de werkelijkheid – en gelukkig maar: meestal is het andersom. (Allard Krijger)

Warp markers

>> of achterstevoren af te spelen. Eigenlijk is dit dus een soort realtime recyclen van sample-loops. Dat werkt fantastisch bij drumloops, maar je kunt het ook toepassen op arpeggiator- of baslijnen.

Grooven

Een min of meer logisch gevolg van de transientmodus is de nieuwe functie waarin je audio slices kunt overzetten naar miditracks. Slices van een audioloop worden hierbij in een drumrack ondergebracht, waarna Live er een bijbehorend midipart met de juiste nootwaarden voor aanmaakt, die automatisch op een nieuwe track komt te staan. Het lijkt een beetje op de recycle-importfunctie van Live 7, maar deze kun je nu dus rechtstreeks op audioloops binnen het geopende project toepassen.

Aan de bestaande beats, tones, texture, re-pitch en complex warping modes is verder een Complex Pro mode toegevoegd. Deze biedt ten opzichte van de oude Complex mode de mogelijkheid om formanten en spectrale aspecten van de loop aan te passen. Hiermee kun je complexe samples

(bijvoorbeeld complete mixen) net wat strakker en met minder vervorming weergeven – deze modus kost natuurlijk wel wat meer rekenkracht. Je hoort dan gelijk ook het effect van de vernieuwde engine: bij het bewerken van complexe sounds (zoals een complete mix) blijft de timing strakker en de klank beter gedefinieerd.

Live beschikt nu ook over groove quantizing; dat zowel werkt met midi als audio. Uit een preset library kun je de beschikbare grooves slepen naar een midi- of audiopart, waarna deze opnieuw gequantiseerd wordt. De grote kracht is echter dat je tevens je eigen grooves kunt maken. Je exporteert deze vanuit een sample of midipart naar de Groove Pool, waarna hij ook beschikbaar is voor andere parts op tracks in het geopende project.

Vloeiende flow

Wanneer je complete muziekstukken maakt, wil je zo snel en eenvoudig mogelijk kunnen werken. Wel, Live is een intuïtief stukje software met een uniforme vormgeving, dat in de nieuwste versie nog weer wat lekkerder werkbaar is geworden. Het compacte alles-op-één-scherm-principe kon op kleine beeldschermen (laptops) problematisch zijn, maar de zoom display biedt nu een oplossing: je kunt er het hele Live scherm groter mee maken, waarbij alle knopjes en teksten keurig mee vergroten.

In de Arrangement View is het nu mogelijk om twee stukken audio op hetzelfde spoor te voorzien van instelbare, non-destructieve cross-fades. Verder kun je in de midi editor insert markers zetten, die ervoor zorgen dat copy- en paste-operaties exact op het juiste punt

beginnen en tot aan het ingestelde punt worden uitgevoerd.

Ook nieuw is de step recording-optie. Is deze geactiveerd, dan neemt de editor bij een toetsaanslag steeds een positie op, om vervolgens door te springen naar de volgende stap in het ingestelde grid. Tracks kun je nu groeperen, waardoor ze in een soort verzameltack komen te staan. Selecteer je meerdere sporen, dan kun je operaties die je uitvoert – bijvoorbeeld het volume verlagen – tegelijkertijd op alle geselecteerde tracks uitvoeren.

Nog meer verbeteringen van de workflow? Jazeker. Tracks, scenes en macro's kunnen voortaan voorzien worden van kleuren; altijd handig. En werk je met externe plug-ins, dan zijn nu alle parameters benaderbaar via de Live editor.

Effecten

Ook in het effectenrek vinden we een aantal leuke nieuwtjes. De vocoder bijvoorbeeld, met maximaal veertig instelbare banden. Deze klassieker onder de effecten is prima geïntegreerd en werkt met de bekende Live interface – en dat doet hij goed.

De nieuwe Live bevat ook een ander veelgevraagd nieuw effect: de Multiband Dynamics. Dit is een driebandscompressor, die een snelle attack heeft en prima inzetbaar is als master-compressor voor de eindmix. Alle drie de banden zijn apart instelbaar met compressieverhouding, attack, release, frequentiegebied en threshold. In combinatie met de nieuwe limiter kun je de pieken van de uitgangen van tracks en mixen uitstekend onder controle houden.

Andere nieuwe effecten zijn verder de overdrive en de frequency shifter.

Conclusie

Met Live 8 is Ableton weer een beetje hoger geklommen op de daw-softwareladder. De nieuwe warping engine mag zijn werk dan relatief onopvallend doen, hij is een stuk rijker aan features, en de geluidskwaliteit is duidelijk verbeterd. Het zorgt ervoor dat Live 8 prima in de pas blijft met de concurrentie en tegelijkertijd zijn geliefde warping-eigenschappen kan behouden. De grote kracht van Live blijft dat je het kunt gebruiken om lineaire muziekstukken te componeren, maar ook om live te kunnen spelen met arrangementen en tempo. Eerlijk is eerlijk, het pakket is niet perfect: zo zijn program changes met interne effecten en instrumenten nog steeds niet mogelijk. Daarentegen heeft Ableton in Live 8 de manier van werken veel aangenamer gemaakt. Hoogtepunten zijn de audio slicing-functie, de Looper (zie kader pagina 18) de Multiband Dynamics en de vocoder – en in de Suite-versie de Collision/Corpus.

Verder zijn er nog een paar dingen om naar uit te kijken: de share feature bijvoorbeeld, die de mogelijkheid biedt om samen met anderen aan een project te werken – deze functie verkeert momenteel nog in bètastadium. Ook moeten we nog even wachten op de Max For Live-extensie. Wel al verkrijgbaar is de speciaal voor Live 8 gemaakte Akai APC40 Live controller. Voor een eerste indruk van de compatibiliteit, zie hiernaast. ■

HET OORDEEL

- +** • nieuwe warp engine met verbeterde geluidskwaliteit
- nieuwe audio slicing-functies
- • Live Instruments alleen in Suite tegen meerprijs

Toegewijd

INFO

- Adviesprijs incl: € 575,-
- Distributie: Voerman, tel. 033 4612908
- Internet: www.voerman.nl, www.akaiapro.com

Akai komt met een speciale hardwarecontroller voor Ableton Live. Is deze APC40 de ideale partner voor Live?

door Declan McGlynn > redactie@interface.nl

Als fanatiek Live-gebruiker popelde ik om met de al in januari aangekondigde APC aan de slag te gaan. De eerste indruk is goed: hij is robuust en heeft een prettig formaat. Het ding is niet erg zwaar, maar wel stevig genoeg om intensief gebruik bij optredens aan te kunnen. Het oppervlak van de bovenkant en het frame zijn volledig van metaal met twee rubberachtige panelen aan de zijkanten die tegen een stootje kunnen.

Externe stroom

Een eerste kleine teleurstelling was dat de APC een externe 12V-voeding nodig heeft en zijn stroom dus niet uit de usb-aansluiting kan halen. Begrijpelijk gezien het formaat, het aantal led's en het stroomverbruik dat daar mee gepaard gaat, maar toch een kleine domper voor live-performers; je moet je adapter niet vergeten mee te nemen. Alles opzetten met Live was vrij eenvoudig; zodra je de APC-patched Live-versie en het stroomverbruik hebt geïnstalleerd, verschijnt de APC als control surface in Live. Zodra je deze hebt geselecteerd, komt de Akai

tot leven en lichten de lampjes die bij je Live-set horen op. De combinatie werkte meteen zonder problemen.

Clip control

De meest prominente en misschien wel de meest nuttige functie die de APC te bieden heeft is de Clip Launch-sectie. Er staan veertig clip-controlknoppen gelijktijdig ter beschikking en met behulp van de Bank Select-knoppen kun je nog veel meer andere clips triggeren. Oranje knoppen staan voor geladen clips, rode voor stopgezette clips, groene voor spelende clips en een groen knipperende knop betekent dat de clip start op de volgende beat. Je kunt dus moeiteloos zien welke clipknoppen afspeelen en welke geladen zijn. In Live kun je op je computerscherm de naam van de clip zien maar niet op de APC zelf. Tenzij je je Live-set kent als je broekzak, zal het dus nog een flinke kluit zijn om uit je hoofd te leren waar welke clips precies zitten. Wij telden vaak "vier rijen horizontaal en drie verticaal" op het scherm om de knop te vinden die een bepaald sample triggerde. Hoewel veel controllers tegenwoordig ook zonder beeldscherm bruikbaar zijn, heb je

Wenslijst

Hoewel Live 8 in veel opzichten helemaal volwassen is, is er hier en daar nog wel wat groei mogelijk. Een implementatie van video zou bijvoorbeeld spannender kunnen. Ik kan me voorstellen dat je videoclips op eenzelfde manier kan gebruiken als midi- en audioclips. De gebruikersinterface is er in principe helemaal klaar voor. Verder zou het mooi zijn om in een clip zelf automatisering te kunnen opnemen. Intekenen kan wel, maar dat is nogal omslachtig. Verder is een analoge step sequencer altijd wenselijk, zowel om audio mee te bewerken als voor midinoten en controllers. Er zit een step sequencer in Live die vergelijkbaar is met de Roland MC500 en andere lineaire hardware sequencers. Maar ik bedoel meer iets met knoppen die traploos een toonhoogte aansturen – en daaronder nog wat rijen knoppen voor andere parameters. En dat voor een te kiezen aantal stappen in een te kiezen aantal maten. Ach, zo blijft er altijd wat te dromen over... (Allard Krijger)